

Pari viikkoa sitten järjesti Pohjois-Pohjanmaan Museoyhdistys jäsenilleen kodikkaan iltatilaisuuden joulukuun merkeissä. Pikujoulutunnelmissa, voisi sanoa, vaikka koko sana on jo niin arjastunut, että siinä ja siinä, onko siinä joulua enää "pikunkaan" verran. Ainolassa oli. Oli myös tiernapojat ja tiernapojista, ja puheenpitäjäksi jälkimmäiseen oli saatu paras mahdollinen eli Kalevi Rousti, lehtori Oulun Kuusiluovosta, joka, nimittäin lehtori, puhuu tuhannen ja puolentoista takaisista joulunäytelmistä samalla asiantunteuksella kuin ne muut viidenkymmenen vuoden takaisesta omasta oululaisesta nähdystä ja kuullusta.

Olin varannut povitaskuuni tämän tässä esiteltävän kuvan,

jonka jo elokuun 2:nä päivänä ostin Goethe-Museumista Düsseldorfista tätä joulujuttua varten. Museon kymmeniä huoneita kierrellessäni pysähdyin kuin nautittuna tämän maalauksen eteen. Katohan kummaa, tiernapojat täälläkin! Tuntui kotoisalta, hyvä, ettei tullut koti-ikävä. Siinä Herootes ja Knihti ja Murjaanien kuningas, tietysti, tuo mustanruskiaksi värjätty, ja Mänkki, ja kaiken yllä "Tähti se kulukeeppi itäiseltä maalta..." Musta kuningas siinä erityisesti pisti silmään. Että siis Goethenkin aikana ja että Goethellakin siis jotain tekemistä tiernapojien edeltäjien kanssa! Lähtiäksiksi löysin sitten, iloiseksi yllätyksekseni, vahtimestarin pöydältä tämän kortin. Siinä on kuvattuna osa näkemästäni taulus-

ta: Die Sternsinger. Auschnitt aus einem Ölgemälde von Johan Konrad Seezart (1719—1768). Tämä Johan Konrad (tekisi mielellä suomentaa sukunimi: Merikissa) oli siis von Goethen aikalainen, joskin Johan Wolfgang onkin ollut maalarin kuollessa vasta parissakymmenessä.

Tätä tähtipoikakorttia — "Tähtilaulajaita" — näytin Roustille, joka heti sanoi, että Goethestä hän kohta puhuikin. Ja puhui kanssa. Saksan runoruhtinas on pannut muistiin paljon mielenkiintoisia asioita oman aikansa tähtipoikaperinteestä, ja tämä kaikki juontui luontevasti Kalevi Roustin tiivistettyyn yhteenvedon tähti- ja tiernapoikaperinteen synnystä, taustasta ja vaiheista. Siinä se selvisi Murjaaninkin merkittävyys. Hän oli saksojen maalla 1700-luvulle tultaessa jo muuntunut tähtipoikiertueen pelleksi, jonka tempuista paljolti riippui kiertämisen kannattavuus. Siksi näemme hänen tässäkin virnuilevan ja keikailevan ikään kuin sivulle. Jokin siellä kadun toisella puolella tuntuu kiinnostavan myös Mänkkiä.

Sanoin alussa, että meillä oli Ainolassa myös tiernapojat, mutta tosiasiaa meillä oli Myllytullin — tiernatyöt. Miten sen nyt ottaa, sillä sittemmin kuulin, että siinä oli kaksi Päiviä, Pirkko ja yksi Jouko joukon jatkona, mutta kun ei Mänkillä ole kovin monta puheenvuoroa... No, kai meistä eräät noita tyttöjä itsetykönamme hieman äimistelimme, vaikka olikin juuri luettu lehdistä, että tiernapojat kadonneet, ja vaikka Bäckströmin Maija, puheenjohtaja, sanoikin, ettei yrityksistä huolimatta saanut mistään kiinni tiernapoikasakkia. Meidän tiernasakkimme oli kuitenkin aivan mainio, lauloi fismalleen perinteen mukaisesti ja lauloi hyvin. Hetkittäin unohdin, että ne oli tyttöjä, sillä äänissä ei ole paljon eroa, kun laulajapojat useimmiten ovat alle äänenmurrosiän.

Esitelmöitsijämme sanoi, ettei tämä mitään uutta ole, on ne tytöt ennenkin kiertäneet. Yksikin tyttösaakki käveli viisikymmentä vuotta sitten jäitä myöten Hailuotoon. Huomatkaa käveli. Rousti tietää. Muistan myös, mitä Kustaa Lipponen, Oulun van-

hin tiernapoika, mennä jouluna kertoi, kun taas kerran muisteltiin. Oli puhe Snellmanin Jussista, Peltokadulta lähteneestä tunnetusta näyttelijästä, Kustaan ikä- ja aikanaan myös leikkitoiverista. "Sievä poika, se Jussi", sanoi vaunumaakari, "esitti sartaansa kanssa tiernapoikia, oli enkeliksi puettu, posket punatut, vaikka sillä oli luonnonpunaset posket". Sanoi ja nauroi. Sen minäkin muistan, vaikka tämä rehti ja aito oululainen olikin jo korkeassa iässä, kun ainoan kerran pääsin kättelemään. Tapahtui 1959, kun Jussilla oli vajaat kaksi kuukautta 80-vuotispäiväänsä. Lipponen muisteli, että Snellmanit kulkiivat herrasväissä ja esittivät lähinnä hengellisiä lauluja, joululauluja. "Saivat varmasti aika hyvin", lisäsi hän hetken kuluttua, mikä lisäys mainiosti valaisee yhtä tiernalla kulkemisen perusmotiiveista, tienaamista. Jussin kuva yhä kirkastui: "Oltiin hyviä kavereita, tässä usein leikittiin. Oli Kanasen Jussikin. Arvannostossa näin Jussia viimeksi, palokunnantalolla. Sillä oli lempeät silmät, oli hyväluon-

toinen, ei tullut koskaan riitaa, vaikka jos missä oltiin".

Näin muisteltuaan vanha tiernapoika lausahti: "Tuntuu, ettei ole vanhempi kuin nuorempaanakaan. Niin tuntuu."

Olen minä kyllä kaksi tiernapoika (!) sakkia nähnyt kadulla tänäkin vuonna, mutta olisikohan silti esim. Oulu-seuralla syytä tehdä jokin — aloite!